

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลื่อนฐานะทางสังคม

จากการศึกษาในที่ต่าง ๆ พบเสมอว่า ลักษณะการเลื่อนฐานะทางสังคมของบุคคลใด ๆ นั้นไม่เหมือนกัน ทั้งนี้แล้วแต่สภาพทางสังคมและคุณลักษณะของบุคคลนั้นด้วย สังคมใดเป็นสังคมเมื่อบุคคลก็จะมีโอกาสเต็มที่ในการเลื่อนจากชั้นสังคมระดับต่ำไปสู่ นอกจากนั้นคุณลักษณะความสามารถส่วนตัวของบุคคลเป็นสิ่งที่ช่วยให้การเลื่อนฐานะทางสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็วกว่า เพราะฉะนั้น ในสังคมทั่ว ๆ ไปโดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาในปัจจุบัน พบว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวกับ การเลื่อนฐานะทางสังคมที่สำคัญ ๆ เช่น การศึกษา อาชีพ จำนวนบุตรที่มี ลักษณะการย้ายถิ่น และลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน นอกจากนี้ การศึกษาและอาชีพของบิดาก็อาจมีผลต่อการเลื่อนฐานะของบุคคลใด ในบทต่อไปนี้จะได้พิจารณาว่า ปัจจัยดังกล่าวนี้จะมีผลต่อลักษณะการเลื่อนฐานะทางสังคมของประชากรในชนบทที่ทำการศึกษาหรือไม่ เพียงใด ดังจะแสดงในรายละเอียดแต่ละปัจจัยต่อไปนี้

การศึกษา

ปัจจัยสำคัญทางสังคมคือ การศึกษา ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในการกำหนดอาชีพของบุคคล ในสังคมอุตสาหกรรม พบว่า ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงจะมีโอกาสในการมีการเลื่อนฐานะสูงขึ้นไ้มากกว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาค่ำ เพราะอาชีพที่สำคัญในสังคมอุตสาหกรรม คืออาชีพผู้ปฏิบัติงานโดยใช้วิชาชีพ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการศึกษาเฉพาะในแขนงนั้น ๆ แต่ในสังคมชนบทของประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม และพบว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาเพียงเล็กน้อย แต่อย่างไรก็ตามน่าจะศึกษาได้ว่า ในจำนวนผู้ที่มีการเลื่อนฐานะทางสังคมสูงขึ้นจำนวนเล็กน้อยนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่มีการศึกษาระดับใด

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยการศึกษาและความแตกต่างระหว่างอาชีพปัจจุบันของหัวหน้าครัวเรือนกับอาชีพเมื่อหัวหน้าครัวเรือนเหล่านี้อายุ ๒๕ ปี (ตาราง ๑๕) ปรากฏว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเดียวกันกับเมื่อตนเองอายุ ๒๕ ปี ไม่ว่าหัวหน้าครัวเรือนเหล่านี้จะมีการศึกษาระดับใด เป็นที่น่าสังเกตว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเมืองมีอัตราส่วนของผู้ที่มีอาชีพปัจจุบันสูงกว่าอาชีพเมื่ออายุ ๒๕ ปี ถึงร้อยละ ๑๐.๕ แต่กลับมีอัตราส่วนของหัวหน้าครัวเรือนที่มีอาชีพปัจจุบันต่ำกว่าอาชีพเมื่ออายุ ๒๕ ปี เพียงร้อยละ ๖.๘ ในทำนองเดียวกันหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับสูงกลับไม่มีความแตกต่างระหว่างอัตราส่วนของผู้ที่มีอาชีพปัจจุบันสูงกว่าอาชีพเมื่ออายุ ๒๕ ปี และผู้ที่มีอาชีพปัจจุบันต่ำกว่าอาชีพเมื่ออายุ ๒๕ ปี ปรากฏผลเช่นเดียวกันนี้ในหัวหน้าครัวเรือนทุกกลุ่มอายุ แสดงว่าการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนไม่มีผลต่อการเลื่อนฐานะทางสังคมของคน

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชีพปัจจุบันของหัวหน้าครัวเรือนกับอาชีพของบิดา ปรากฏในตารางที่ ๑๖ ว่า ประมาณ ๔ ใน ๕ ของหัวหน้าครัวเรือนที่มีอาชีพเหมือนกับบิดา มีผู้ที่มีอาชีพสูงกว่าบิดาร้อยละ ๘.๕ และมีผู้ที่มีอาชีพต่ำกว่าบิดาร้อยละ ๑๐.๓ เมื่อแยกพิจารณาตามระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน พบว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงมีการเลื่อนฐานะทางสังคมสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า กล่าวคือ ในกลุ่มของผู้ที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ และสูงกว่า มีอัตราส่วนของผู้ที่มีอาชีพสูงกว่าบิดาและเท่ากับบิดาใกล้เคียงกันมาก คือร้อยละ ๓๘.๖ กับ ๔๑.๔ ตามลำดับ ในขณะที่ในกลุ่มผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามีอัตราส่วนแตกต่างกันมาก กล่าวคือ ร้อยละ ๔.๘ กับ ๔๕.๖ และร้อยละ ๖.๘ กับ ๔๑.๓ ของผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ และผู้ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ตามลำดับ หรืออาจพิจารณาได้ว่าเพียง ๒ ใน ๕ หรือร้อยละ ๔๑.๔ ของผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ และสูงกว่า มีอาชีพเหมือนกับบิดา ในขณะที่กว่า ๔ ใน ๕ หรือร้อยละ ๔๕.๖ และ ๔๑.๓ ของผู้ที่จบการ

ตารางที่ ๑๕ จำนวนร้อยละของการ เบี่ยงเทียบอาชีพปัจจุบันกับเมื่ออายุ ๒๕ ปี ของหัวหน้าครัวเรือนชาย จำแนกตามอายุและการศึกษา

อายุและกรศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนชาย	สูงกว่าเมื่ออายุ ๒๕ ปี	เท่ากับเมื่ออายุ ๒๕ ปี	ต่ำกว่าเมื่ออายุ ๒๕ ปี	รวม	จำนวนตัวอย่าง
๒๕ - ๓๕ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เรียนแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ และสูงกว่า รวม	๑๐.๒ ๒.๘ ๔.๐ ๗.๓	๗๘.๖ ๔๔.๕ ๔๐.๐ ๔๗.๑	๑๐.๒ ๔.๓ ๑๒.๐ ๕.๖	๑๐๐.๐ ๑๐๐.๐ ๑๐๐.๐ ๑๐๐.๐	๕๘ ๓๒๕ ๒๕ ๕๐๕
๔๐ - ๔๕ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เรียนแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ และสูงกว่า รวม	๑๗.๑ ๒.๕ ๑๗.๒ ๕.๑	๗๘.๑ ๘๗.๔ ๗๑.๘ ๘๕.๖	๔.๘ ๒.๑ ๑๐.๘ ๖.๓	๑๐๐.๐ ๑๐๐.๐ ๑๐๐.๐ ๑๐๐.๐	๕๑ ๒๑๕ ๒๕ ๒๘๕
๕๐ + อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เรียนแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ และสูงกว่า รวม	๗.๘ ๕.๕ - ๒.๓	๘๒.๗ ๘๘.๔ * ๘๗.๕	๕.๕ ๖.๑ * ๖.๒	๑๐๐.๐ ๑๐๐.๐ * ๑๐๐.๐	๕๐ ๑๖๓ * ๒๕๖
ทุกอายุ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เรียนแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ และสูงกว่า รวม	๑๐.๕ ๒.๘ ๑๒.๓ ๗.๖	๘๕.๖ ๘๘.๓ ๗๕.๔ ๘๖.๔	๒.๙ ๕.๓ ๑๒.๓ ๖.๐	๑๐๐.๐ ๑๐๐.๐ ๑๐๐.๐ ๑๐๐.๐	๑๕๐ ๗๐๓ ๕๗ ๕๕๐

* หมายความว่า น้อยกว่า ๕ ราย

ตารางที่ ๑๖ จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามการศึกษา การ
เปรียบเทียบอาชีพปัจจุบัน อาชีพบิดา และอายุ

อายุและการศึกษา ของหัวหน้าครัวเรือน	อาชีพปัจจุบันของหัวหน้าครัวเรือน เมื่อเปรียบเทียบกับบิดา			รวม	จำนวน ตัวอย่าง
	สูงกว่า บิดา	เหมือนกับ บิดา	ต่ำกว่า บิดา		
๑๕ - ๒๔ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เรียนแต่ไม่จบชั้นประถม ปีที่ ๓ จบชั้นประถมปีที่ ๓ และ สูงกว่า	๖.๓	๖๐.๐	๓๓.๓	๑๐๐.๐	๑๕
	๑.๓	๘๙.๘	๘.๘	๑๐๐.๐	๕๑
	๑๖.๓	๕๐.๐	๓๓.๓	๑๐๐.๐	๖
	๕.๕(๕)	๔๖.๑(๕๒)	๑๓.๕(๑๕)	๑๐๐.๐	๑๑๒
๒๕ - ๔๔ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เรียนแต่ไม่ถึงชั้น ประถมปีที่ ๓ จบชั้นประถมปีที่ ๓ และสูงกว่า	๑๐.๑	๗๖.๐	๑๓.๙	๑๐๐.๐	๙๔
	๕.๓	๘๕.๓	๑๐.๐	๑๐๐.๐	๕๓๖
	๕๖.๖	๕๐.๕	๑๓.๐	๑๐๐.๐	๕๕
	๔.๕(๔๔)	๔๐.๕(๕๕๑)	๑๑.๕(๖๓)	๑๐๐.๐	๕๖๖

ตารางที่ ๑๖ (ต่อ)

อายุและการศึกษาของ หัวหน้าครัวเรือน	อาชีพปัจจุบันของหัวหน้า ครัวเรือนเมื่อเปรียบเทียบกับ บิดา			รวม	จำนวน ตัวอย่าง
	สูงกว่าบิดา	เหมือนกับ บิดา	ต่ำกว่า บิดา		
๕๐ + อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้	๓.๖	๔๙.๒	๔๖.๒	๑๐๐.๐	๔๓
เรียนแต่ไม่ถึงชั้น ประถมศึกษา ๓	๖.๓	๔๔.๔	๔๙.๓	๑๐๐.๐	๑๕๘
จบชั้นประถมศึกษา ๓ และสูงกว่าชั้น ประถมศึกษา ๓	๕๐.๐	๖๐.๐	-	๑๐๐.๐	๕
รวม	๖.๑(๖๘)	๔๕.๔(๕๑๑)	๔๖.๑(๕๖)	๑๐๐.๐	๒๕๖
ทุกอายุ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้	๖.๔	๔๑.๓	๑๑.๕	๑๐๐.๐	๑๘๗
เรียนแต่ไม่ถึงชั้น ประถมศึกษา ๓	๕.๔	๔๕.๖	๕.๖	๑๐๐.๐	๖๔๕
จบชั้นประถมศึกษา ๓ และสูงกว่า	๓๕.๖	๔๑.๔	๑๕.๐	๑๐๐.๐	๕๘
รวม	๓.๕	๔๒.๕	๑๐.๓	๑๐๐.๐	๘๖๐

ศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ และผู้ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ตามลำดับ มีอาชีพเหมือนกับบิดา นอก จากนี้ตารางนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงมีโอกาสที่จะเลื่อนฐานะทางสังคม โดยมีอาชีพสูงกว่าบิดาได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า กล่าวคือ เกือบ ๒ ใน ๕ หรือร้อยละ ๓๘.๒ ของผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ และสูงกว่า มีอาชีพสูงกว่าบิดา ในขณะที่เพียงร้อยละ ๔.๔ และ ๒.๔ ของผู้ที่จบการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ และผู้ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ตามลำดับมีอาชีพสูง กว่าบิดา อย่างไรก็ตามก็เป็นที่มาซึ่งแตกต่างกับผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงที่มีอัตราส่วนของผู้ที่ทำอาชีพสูงกว่า บิดาสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า

การศึกษาของบุตรมักมีความสัมพันธ์กับการศึกษาของบิดา กล่าวคือ ถ้าบิดามีการศึกษาสูง ก็มีความโน้มเอียงที่จะส่งบุตรให้ได้รับการศึกษาสูงด้วย มีผู้ศึกษาพบว่า ถึงแม้ความสามารถส่วนบุคคล จะมีความสำคัญในการศึกษา แต่ชั้นสังคมของบิดามารดาที่มีความสำคัญมากกว่า ผู้ที่มีบิดามีอาชีพที่ใช้ แรงงานมักไม่ค่อยมีแผนการ เขาเรียนต่อในมหาวิทยาลัย ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ที่มีบิดาประกอบกิจการที่ใช้ วิชาชีพ

ตารางที่ ๑๗ แสดงการเปรียบเทียบการศึกษาระหว่างหัวหน้าครัวเรือนที่มีงานศึกษาระดับ ต่าง ๆ การพิจารณาเปรียบเทียบระดับการศึกษาส่วนใหญ่ เป็นการเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่ไม่เคย เรียนหนังสือเลย กับผู้ที่ได้เรียนบ้างแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ เท่านั้น ส่วนผู้ที่เรียนจบชั้นประถมปีที่ ๗ นั้นมีจำนวนน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เรียนสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ ผลการศึกษาปรากฏ ว่าระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนแตกต่างกันดังนี้ ร้อยละ ๒๐.๒ หรือ ๑๕๓ จากจำนวน ๘๕๔ คน ไม่สามารถอ่านหรือเขียนหนังสือใครร้อยละ ๓๓.๑ เคยเรียนหนังสือบ้างแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ จำนวนหัวหน้าครัวเรือนที่เหลือคือ ๒๔ คน หรือร้อยละ ๒.๗ เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ หรือสูงกว่า สำหรับการศึกษาของบิดาของหัวหน้าครัวเรือนเหล่านี้ปรากฏว่า หัวหน้าครัวเรือน ๘๐๔ คน จาก จำนวน ๘๕๔ คน มีบิดาที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ๕๔๑ คน มีบิดาที่เคยเรียนหนังสือแต่ไม่จบชั้นประถม ปีที่ ๗ มีเพียง ๔ คนเท่านั้นที่บิดาเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ หรือสูงกว่า แสดงว่าการศึกษาของ หัวหน้าครัวเรือนมีระดับสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับบิดา

ตารางที่ ๑๗ จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามอายุการศึกษาของ
หัวหน้าครัวเรือน และระดับการศึกษาของบิดา

อายุและการศึกษาของ หัวหน้าครัวเรือน	ระดับการศึกษาของบิดาหัวหน้าครัวเรือน			
	อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้	อ่านออกเขียน ได้ถึงการศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗	การศึกษาจบ ชั้นประถมศึกษา และสูงกว่า	รวม
๑๕ - ๑๘				
อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้	๒๑.๘	๖.๘	ก *	๑๒.๘
อ่านออกเขียนได้ต่ำกว่า ประถมศึกษาปีที่ ๗	๗๕.๑	๘๓.๖	—	๗๕.๕
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ และ สูงกว่า	—	๙.๖	ก *	๗.๗
รวม	๑๐๐.๐ (๘๑)	๑๐๐.๐ (๗๓)	ก * (๑)	๑๐๐.๐ (๑๐๗)
๓๐ - ๔๔				
อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้	๒๖.๗	๗.๘	ก *	๑๓.๘
อ่านออกเขียนได้ถึงคำ กว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗	๗๓.๒	๘๐.๕	—	๗๗.๗
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ และ สูงกว่า	๐.๑	๑๑.๗	— ก	๑.๕
รวม	๑๐๐.๐ (๒๖๐)	๑๐๐.๐ (๓๓๕)	ก * (๑)	๑๐๐.๐ (๕๕๕)

ก ขนาดตัวอย่างน้อยกว่า ๕ ราย
* ขนาดตัวอย่างน้อยกว่า ๕ ราย

ตารางที่ ๑๗ (ต่อ)

อายุและการศึกษาของ หัวหน้าครัวเรือน	ระดับการศึกษาของบิดาหัวหน้าครัวเรือน			
	อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้	อ่านออกเขียน ได้ ถึงการศึกษา ชั้นประถมศึกษา ชั้นประถมศึกษา ๗	การศึกษาจน ชั้นประถมศึกษา ๗ และสูงกว่า	รวม
๕๐ +				
อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้	๔๘.๗	๒๑.๐	—	๓๕.๘
อ่านออกเขียนได้ต่ำกว่า ชั้นประถมศึกษา ๗	๔๘.๗	๗๓.๗	๑๐๐.๐	๒๑.๒
จบชั้นประถมศึกษา ๗ และ สูงกว่า	๐.๖	๕.๓	—	๖.๘
รวม	๑๐๐.๐ (๑๘๗)	๑๐๐.๐ (๑๓๓)	๑ * (๑)	๑๐๐.๐ (๒๑๘)
รวมทุกอายุ				
อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้	๓๖.๘	๑๐.๕	๕๐.๐	๒๐.๒
อ่านออกเขียนได้ต่ำกว่า ชั้นประถมศึกษา ๗	๖๔.๖	๗๕.๕	๒๕.๐	๗๓.๑
จบชั้นประถมศึกษา ๗ และ สูงกว่า	๖.๘	๙.๖	๒๕.๐	๖.๗
รวม	๑๐๐.๐ (๘๐๘)	๑๐๐.๐ (๕๕๑)	๑ * (๕)	๑๐๐.๐ (๑๓๖๔)

* ๑ ขนาดตัวอย่างน้อยกว่า ๕ ราย

ตารางที่ ๔ จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามอายุ และการ
ศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน และอาชีพของบิดา

อายุและการศึกษา ของหัวหน้าครัวเรือน	อาชีพของบิดา			
	อาชีพที่ใช่ กำลังทำ	เกษตรกร	อาชีพที่ไม่ ใช่กำลังทำ	รวม
๑๕ - ๒๔ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อ่านออกเขียนได้ต่ำกว่า ชั้นประถมศึกษา ๓ จบชั้นประถมศึกษา ๓	๓๓.๓	๑๒.๘	-	๑๒.๘
	๕๐.๐	๔๕.๑	๕๐.๐	๓๕.๕
	๑๒.๓	๒.๐	๒๐.๐	๕.๓
รวม	๑๐๐.๐ (๖)	๑๐๐.๐ (๖๐๑)	๑๐๐.๐ (๑๐)	๑๐๐.๐ (๖๑๓)
๒๕ - ๔๔ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อ่านออกเขียนได้ต่ำกว่า ชั้นประถมศึกษา ๓ จบชั้นประถมศึกษา ๓ และ สูงกว่า	๕.๕	๑๔.๕	๓.๓	๑๓.๔
	๓๑.๔	๓๕.๒	๒๑.๕	๓๓.๓
	๑๘.๑	๖.๓	๓๐.๘	๕.๕
รวม	๑๐๐.๐ (๒๑)	๑๐๐.๐ (๔๘๖)	๑๐๐.๐ (๓๘)	๑๐๐.๐ (๕๘๖)
๕๐ + อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อ่านออกเขียนได้ต่ำกว่า ชั้นประถมศึกษา ๓ จบชั้นประถมศึกษา ๓ และ สูงกว่า	๖๐.๐	๑๘.๘	-	๓๕.๘
	๓๐.๐	๓๐.๕	๔๑.๘	๖๑.๒
	-	๑.๑	๑๘.๒	๖.๘
รวม	๑๐๐.๐ (๕)	๑๐๐.๐ (๒๖๖)	๑๐๐.๐ (๑๑)	๑๐๐.๐ (๒๘๑)

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

อายุและการศึกษาของ หัวหน้าครัวเรือน	อาชีพของบิดา			
	อาชีพที่ กำลังทำ	เกษตรกร	อาชีพที่ไม่ กำลังทำ	รวม
รวมทุกอายุ				
อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้	๕๒.๖	๒๑.๒	๕.๐	๗๘.๘
อ่านออกเขียนได้ค่า กว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘	๖๑.๓	๓๔.๓	๖๑.๓	๙๖.๙
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ และสูงกว่า	๑๖.๑	๔.๕	๓๓.๓	๕๓.๙
รวม	๑๒๙.๐ (๓๑)	๖๐.๐ (๔๖๓)	๑๐๐.๐ (๖๐)	๒๘๙.๐ (๘๕๔)

จากตารางดังกล่าวแล้วแสดงถึงอิทธิพลของระดับการศึกษาของบิดาที่มีต่อระดับการศึกษาของบุตร กล่าวคือ หัวหน้าครัวเรือนที่มีบิดาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้นั้น ร้อยละ ๓๖.๘ ก้อ่านไม่ออกเขียนไม่ไ้เช่นกัน ผู้ที่อ่านออกเขียนได้แต่ก็เรียนหนังสือไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ นั้น มีร้อยละ ๖๕.๒ และมีเพียงร้อยละ ๒.๘ เท่านั้นที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ หรือสูงกว่า แต่สำหรับในจำนวนหัวหน้าครัวเรือนที่มีบิดาเคยเรียนหนังสือแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ มีเพียงร้อยละ ๑๐.๘ ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ไ้ ร้อยละ ๘๘.๕ อ่านออกเขียนได้แต่เรียนไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ และผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ หรือสูงกว่ามีถึงร้อยละ ๘.๖ แสดงว่าการศึกษาของบิดานั้นอาจจะมีผลต่อการศึกษาของบุตรอยู่บ้าง ความแตกต่างนั้นเน้นไปในด้านองเดียวกันในระหว่างหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มอายุอับควย

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสนใจว่าการที่หัวหน้าครัวเรือนเหล่านี้มีระดับการศึกษาสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับบิดานั้น เป็นผลมาจากระบบการศึกษาภาคบังคับหรือไม่ พระราชบัญญัติประถมศึกษาได้ประกาศใช้ในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ ซึ่งเป็นเวลาประมาณ ๕๐ ปีล่วงมาแล้ว เพราะฉะนั้นหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุเกินกว่า ๕๐ ปีเท่านั้นจึงจะอยู่นอกข่ายของกาบังคับของพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพิจารณาหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ ๕๐ ปีหรือสูงกว่านั้น ก็ปรากฏว่ามีความแตกต่างระหว่างการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนที่มีบิดาไม่เคยเรียนหนังสือเลย และหัวหน้าครัวเรือนที่มีบิดาเคยเรียนบ้างแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ เพราะว่าในจำนวนหัวหน้าครัวเรือนที่มีบิดาไม่เคยเรียนหนังสือเลยนั้น ประมาณครึ่งต่อครึ่งเป็นผู้ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ไ้ และผู้ที่อ่านออกเขียนได้แต่เรียนไม่จบชั้นประถมปีที่ ๘ (ร้อยละ ๔๘.๘ เท่ากัน) แต่ในจำนวนหัวหน้าครัวเรือนที่มีบิดาอ่านออกเขียนได้แต่เรียนไม่จบชั้นประถมปีที่ ๘ นั้น ร้อยละ ๒๖.๐ ไม่เคยเรียนหนังสือเลย แต่ผู้ที่เคยเรียนถึงแม้ไม่จบชั้นประถมปีที่ ๘ มีถึงร้อยละ ๗๓.๙ โดยที่หัวหน้าครัวเรือนเหล่านี้ไม่ไ้ถูกบังคับโดยพระราชบัญญัติประถมศึกษา ซึ่งแสดงว่าหัวหน้าครัวเรือนที่

บิดาเขียนหนังสือ คือ อ่านออกเขียนได้บ้างถึงแม้ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ นั้น ก็มีแนวโน้มที่จะส่งบุตรเขมาเรียนหนังสือเช่นกัน ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าระดับการศึกษาของบิดานั้นมีผลต่อการตัดสินใจที่จะส่งบุตรเขมาเรียนหนังสืออยู่มาก

ตามปรกตินั้น ลักษณะอาชีพของบิดามักมีผลต่อการศึกษาของบุตรด้วยเช่นกัน บิดาที่มีลักษณะอาชีพแตกต่างกัน บุตรมักมีระดับการศึกษาแตกต่างกันด้วย ตารางที่ ๑๘ แสดงถึงระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามลักษณะอาชีพของบิดา โดยที่อาชีพของบิดาส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร จึงอาจเห็นความแตกต่างได้ไม่ชัดเจนนัก ในจำนวนหัวหน้าครัวเรือนที่บิดาเป็นเกษตรกรนั้น ร้อยละ ๒๑.๒ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ร้อยละ ๓๔.๓ อ่านออกเขียนได้แต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ส่วนผู้เรียนสูงกว่านั้นมีเพียงร้อยละ ๔.๕ เท่านั้น ความแตกต่างนี้ปรากฏเช่นกันในจำนวนหัวหน้าครัวเรือนที่มีอาชีพไร่อำลางกาย กล่าวคือ ร้อยละ ๒๒.๖ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ร้อยละ ๖๑.๑ อ่านออกเขียนได้แต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ และร้อยละ ๑๖.๑ เรียนสูงกว่านั้น แสดงว่าลักษณะอาชีพทั้งสองนี้มีผลต่อการศึกษาของบุตรไม่แตกต่างกันนัก นอกจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีอาชีพไร่อำลางกาย มีจำนวนร้อยละของผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ขึ้นไปสูงกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่บิดาเป็นเกษตรกรเล็กน้อย นั่นคือ ร้อยละ ๑๖.๑ เปรียบเทียบกับร้อยละ ๔.๕

สำหรับหัวหน้าครัวเรือนที่มีอาชีพที่ไม่ใช่กำลังกายนั้น นับว่าลักษณะอาชีพของบิดามีผลต่อการศึกษาของบุตรมากขึ้น เพราะว่ามีเพียงร้อยละ ๕.๐ เท่านั้นที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ แต่ผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ และสูงกว่ามีถึงร้อยละ ๓๓.๓ แสดงว่าบิดาที่มีอาชีพไม่ใช่กำลังกาย เช่น ข้าราชการ พ่อค้า และผู้ปฏิบัติงานโดยใจวิชาชนั้นมีแนวโน้มที่จะส่งบุตรเขมาเรียนในชั้นสูงขึ้นไปอย่างน้อยที่สุดก็สูงกว่าระดับการศึกษาระดับบังคับ

จำนวนบุตร

จากการศึกษาในทิศทาง ๆ ปรากฏว่า ขนาดของครอบครัวมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การเลื่อนฐานะทางสังคมด้วย ขนาดครอบครัวของผู้มีอาชีพไม่ใช่กำลังกายนะจะค่อย ๆ ลดลง และครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมสูงและปานกลางจะมีบุตรน้อย คือส่วนมากมี เพียง ๑ - ๓ คน และผู้ที่มีการเลื่อนฐานะทางสังคมมักจะไม่มีบุตรเลย

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยด้านจำนวนบุตรต่อความแตกต่างของอาชีพปัจจุบันกับ อาชีพเมื่ออายุ ๒๕ ปีของหัวหน้าครัวเรือนแล้ว (ตารางที่ ๑๔) ปรากฏว่า หัวหน้า ครัวเรือนที่มีบุตรตั้งแต่ ๑ คนขึ้นไป ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเดียวกันกับเมื่อตนเองมี อายุ ๒๕ ปี หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีบุตรเลย อัตราส่วนของผู้ที่ประกอบอาชีพเดิมลด ลงเล็กน้อย คือร้อยละ ๗๐.๐

หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีบุตร อัตราส่วนของผู้มีอาชีพปัจจุบันสูงกว่าอาชีพเดิม เมื่ออายุ ๒๕ ปีสูงกว่าอัตราส่วนของผู้มีอาชีพปัจจุบันต่ำกว่าอาชีพเดิมเล็กน้อย คือร้อย ละ ๑๖.๐ และ ๑๔.๐ ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าการไม่มีบุตรนับไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้ บุคคลมีแนวโน้มที่จะเลื่อนฐานะทางอาชีพสูงขึ้นเท่าใดนัก ผลจากตารางดังกล่าวชี้ให้ เห็นเช่นกันว่า จำนวนบุตรที่สูงขึ้นมิได้ทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะมีอาชีพคงที่หรือมีการ เลื่อนฐานะทางอาชีพในทางต่ำลง เพราะว้อตราส่วนของหัวหน้าครัวเรือนที่มีอาชีพ ปัจจุบันต่ำกว่าอาชีพเดิมนั้น ไม่แสดงความแตกต่างมากนักในจำนวนหัวหน้าครัวเรือนที่ มีบุตรจำนวนแตกต่างกัน กล่าวคือ เมื่อมีบุตรมากขึ้นอัตราส่วนของผู้มีอาชีพปัจจุบันต่ำ กว่าอาชีพเดิมก็มีไ้สูงขึ้น ในทำนองเดียวกันอัตราส่วนของผู้มีอาชีพปัจจุบันสูงกว่า อาชีพเดิมก็มีไ้ลดลงเช่นกัน

ตารางที่ ๑๕ จำนวนร้อยละของการเปรียบเทียบหัวหน้าครัวเรือนกับบิดา
จำแนกตามอายุหัวหน้าครัวเรือนและจำนวนบุตรที่มีชีวิต

อายุหัวหน้า ครัวเรือน	จำนวนบุตร ที่มีชีวิต	อาชีพของหัวหน้าครัวเรือนเมื่อเปรียบกับบิดา				จำนวน ตัวอย่าง
		ต่ำกว่า บิดา	เท่ากับ บิดา	สูงกว่า บิดา	รวม	
๑๕ - ๒๔	ไม่มีบุตร	๑๓.๓	๗๓.๔	๑๓.๓	๑๐๐.๐	๑๕
	๑ - ๓	๑๓.๕	๔๑.๔	๔.๖	๑๐๐.๐	๕๕
	๔ - ๖	๑๑.๗	๔๔.๘	-	๑๐๐.๐	๔
	๗ +	-	-	-	-	-
	รวม	๑๓.๕	๔๑.๓	๕.๖	๑๐๐.๐	๔๖
๓๐ - ๔๔	ไม่มีบุตร	๑๐.๐	๖๕.๐	๒๕.๐	๑๐๐.๐	๒๐
	๑ - ๓	๑๓.๖	๕๖.๖	๗.๔	๑๐๐.๐	๑๕๔
	๔ - ๖	๑๐.๕	๔๐.๔	๔.๖	๑๐๐.๐	๒๒๐
	๗ +	๑๓.๑	๗๗.๖	๔.๓	๑๐๐.๐	๑๐๗
	รวม	๑๒.๐	๕๖.๔	๔.๖	๑๐๐.๐	๕๐๑
๕๐ +	ไม่มีบุตร	๒๐.๐	๗๓.๓	๖.๗	๑๐๐.๐	๑๕
	๑ - ๓	๒.๕	๔๗.๕	๑๐.๐	๑๐๐.๐	๕๐
	๔ - ๖	๗.๓	๔๒.๔	๑๐.๓	๑๐๐.๐	๗
	๗ +	๖.๒	๔๔.๑	๕.๗	๑๐๐.๐	๖๔
	รวม	๗.๐	๔๕.๐	๔.๐	๑๐๐.๐	๑๓๖
ทุกอายุ	ไม่มีบุตร	๑๔.๐	๗๐.๐	๑๖.๐	๑๐๐.๐	๕๐
	๑ - ๓	๑๒.๐	๔๐.๔	๗.๑	๑๐๐.๐	๒๖๖
	๔ - ๖	๔.๔	๔๑.๕	๔.๗	๑๐๐.๐	๒๔๗
	๗ +	๑๐.๕	๔๑.๔	๗.๖	๑๐๐.๐	๑๗๑
	รวม	๑๑.๐	๔๐.๖	๔.๔	๑๐๐.๐	๕๒๔

ประสบการณ์ในการย้ายถิ่น

การย้ายถิ่นนั้นเมื่อพิจารณาจากการเลือกรูานะทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะการเลือกรูานะทางอาชีพ ผลสัมฤทธิ์ของการเลือกรูานะทางสังคมโดยตรงก็คือ การย้ายถิ่นนั่นเองทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ผลในทางอ้อมก็คือ ประสบการณ์ในการได้ไปเห็นสิ่งแปลกใหม่ลึกลับเห่อไปจากถิ่นในถิ่นที่อยู่เดิม เป็นสิ่งที่จะช่วยตัดสินใจในการเลือกอาชีพที่ตนและเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

ตารางที่ ๒๐ แสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ในการย้ายถิ่นและการเปรียบเทียบอาชีพปัจจุบันของหัวหน้าครัวเรือนกับอาชีพเมื่ออายุ ๒๕ ปี ปรากฏว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เคยย้ายถิ่นเลย มีการเลือกรูานะทางสังคมน้อยมาก ร้อยละ ๔๒.๖ ประกอบอาชีพเกี่ยวกับเมื่อตนเองอายุ ๒๕ ปี สัดส่วนของผู้ประกอบอาชีพเดิมเมื่ออายุ ๒๕ ปี ลดลงความจวนครั้งของการย้ายถิ่นที่เพิ่มขึ้น หัวหน้าครัวเรือนที่เคยย้ายถิ่น ๔ - ๕ ครั้ง มีอัตราส่วนของผู้ประกอบอาชีพเดิมประมาณร้อยละ ๓๐ เท่านั้น ในทำนองเดียวกัน สัดส่วนของผู้ประกอบอาชีพปัจจุบันสูงกว่าอาชีพเดิมก็มากขึ้นตามจำนวนครั้งของการย้ายถิ่นที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน หัวหน้าครัวเรือนที่เคยย้ายถิ่น ๔ - ๕ ครั้ง มีอัตราส่วนของผู้ประกอบอาชีพปัจจุบันสูงกว่าอาชีพเดิมถึงร้อยละ ๑๔.๖ เปรียบเทียบกับผู้ไม่เคยย้ายถิ่นเลย ซึ่งมีเพียงร้อยละ ๔.๒ เป็นที่น่าสังเกตว่าอัตราส่วนของหัวหน้าครัวเรือนที่อาชีพปัจจุบันต่ำกว่าอาชีพเดิมกลับเพิ่มขึ้นเมื่อมีการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าบุคคลเหล่านี้มีใจเคลื่อนย้าย เนื่องจากปัจจัยดึงดูดจากสถานที่อยู่ใหม่ แต่อาจลดลงเคลื่อนย้ายเนื่องจากปัจจัยผลักดันจากสถานที่อยู่เก่า เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม หรืออื่น ๆ การพิจารณาถึงปัจจัยเรื่องการย้ายถิ่นต่อการเลือกรูานะทางสังคมของบุตรเมื่อเปรียบเทียบกับบิดา ปรากฏผลในทำนองเดียวกัน (ตาราง ๒๑)

ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การย้ายถิ่นเป็นปัจจัยหนึ่งที่มิใช่หรือผลต่อการเลือกรูานะทางสังคมของชาวชนบทในประเทศไทย กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีประสบการณ์ในการย้ายถิ่นมากขึ้น ก็มีแนวโน้มที่จะเลือกรูานะทางอาชีพสูงขึ้น

ตารางที่ ๒๐ จำนวนรอยละของถาวร เปรียบเทียบอาชีพในปัจจุบันกับเมื่ออายุ ๒๕ ปี
ของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามการย้ายถิ่น และอายุของหัวหน้าครัวเรือน

อายุของหัวหน้า ครัวเรือนชาย	การย้าย ถิ่น	เปรียบเทียบอาชีพปัจจุบันกับอาชีพเมื่ออายุ ๒๕ ปี				จำนวน ตัวอย่าง
		สูงกว่าเมื่อ อายุ ๒๕ ปี	เท่ากับเมื่อ อายุ ๒๕ ปี	ต่ำกว่าเมื่อ อายุ ๒๕ ปี	รวม	
๒๕ - ๓๔	ไม่เคย	๔.๗	๕๓.๒	๒.๑	๑๐๐.๐	๑๕๑
	๑ - ๓ ครั้ง	๘.๖	๘๓.๘	๗.๖	๑๐๐.๐	๑๕๗
	๔ - ๗ ครั้ง	๑๘.๑	๒๑.๕	๑๘.๐	๑๐๐.๐	๒๑
	รวม	๗.๐	๘๗.๐	๕.๖	๑๐๐.๐	๔๐๘
๓๕ - ๔๔	ไม่เคย	๕.๖	๘๑.๕	๓.๘	๑๐๐.๐	๑๓๐
	๑ - ๓ ครั้ง	๑๖.๑	๗๕.๗	๘.๒	๑๐๐.๐	๑๕๐
	๔ - ๗ ครั้ง	๒๑.๘	๗๘.๖	-	๑๐๐.๐	๑๕
	รวม	๘.๑	๘๕.๖	๒.๓	๑๐๐.๐	๒๘๕
๔๕ +	ไม่เคย	๒.๗	๕๒.๗	๔.๕	๑๐๐.๐	๑๑๐
	๑ - ๓ ครั้ง	๔.๘	๔๓.๕	๗.๓	๑๐๐.๐	๑๓๗
	๔ - ๗ ครั้ง	๑๖.๕	๖๕.๐	๑๖.๕	๑๐๐.๐	๔
	รวม	๒.๓	๔๗.๔	๒.๓	๑๐๐.๐	๒๘๕
ทุกอายุ	ไม่เคย	๔.๒	๕๑.๖	๓.๖	๑๐๐.๐	๔๓๑
	๑ - ๓ ครั้ง	๘.๗	๘๒.๓	๘.๐	๑๐๐.๐	๔๗๕
	๔ - ๗ ครั้ง	๑๘.๖	๒๕.๘	๑๑.๖	๑๐๐.๐	๕๓
	รวม	๗.๖	๕๖.๔	๖.๐	๑๐๐.๐	๕๕๕

ตารางที่ ๒๑ จำนวนรอยละของการเปรียบเทียบอาชีพปัจจุบันของหัวหน้าครัวเรือนกับภิกษา
จำแนกตามอายุ และการบ้ายถิ่นของหัวหน้าครัวเรือน

อายุ	จำนวนครั้ง ของการ ย้ายถิ่น	อาชีพปัจจุบันของหัวหน้าครัวเรือนเมื่อ เปรียบเทียบกับภิกษา			รวม	จำนวน ครัวบาร
		อาชีพของหัว หน้าครัว เรือนสูงกว่า อาชีพภิกษา	อาชีพของหัว หน้าครัว เรือน เท่ากับภิกษา	อาชีพของหัว หน้า ครัวเรือนต่ำกว่า ภิกษา		
๑๕ - ๒๔	ไม่เคย	๘.๘	๘๖.๔	๘.๘	๑๐๐.๐	๕๗
	๑ - ๓	๕.๗	๗๕.๒	๑๙.๑	๑๐๐.๐	๕๓
	๔ - ๗	๑๖.๗	๖๖.๖	๑๖.๗	๑๐๐.๐	๖
	รวม	๗.๗	๘๐.๖	๑๒.๑	๑๐๐.๐	๑๑๖
๓๐ - ๔๔	ไม่เคย	๖.๑	๘๖.๖	๗.๓	๑๐๐.๐	๒๔๗
	๑ - ๓	๕.๕	๗๗.๘	๑๖.๓	๑๐๐.๐	๒๕๕
	๔ - ๗	๒๓.๑	๕๓.๘	๒๓.๑	๑๐๐.๐	๒๖
	รวม	๘.๘	๘๐.๖	๑๐.๖	๑๐๐.๐	๕๒๗
๕๐ +	ไม่เคย	๘.๐	๘๘.๑	๗.๙	๑๐๐.๐	๑๐๑
	๑ - ๓	๖.๗	๘๘.๘	๘.๘	๑๐๐.๐	๑๓๕
	๔ - ๗	๑๘.๖	๗๖.๘	-	๑๐๐.๐	๗
	รวม	๖.๖	๘๕.๖	๘.๖	๑๐๐.๐	๒๔๓
ทุกอายุ	ไม่เคย	๕.๘	๘๖.๘	๗.๗	๑๐๐.๐	๕๐๕
	๑ - ๓	๘.๕	๗๕.๕	๑๑.๖	๑๐๐.๐	๘๗๖
	๔ - ๗	๒๓.๑	๕๘.๐	๑๗.๙	๑๐๐.๐	๓๕
	รวม	๘.๐	๘๑.๕	๑๐.๑	๑๐๐.๐	๘๖๖

ลักษณะที่ต้งของหมู่บ้าน

จากการศึกษาพบว่า ถิ่นที่อยู่และความใกล้-ไกลจากชุมชน เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรูานะของบุคคล บุคคลที่มาจากชุมชนขนาดใหญ่มักเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเลือกรูานะทางสังคม ซึ่งตรงข้ามกับบุคคลที่ถิ่นที่อยู่เดิมเป็นชุมชนขนาดเล็กหรือเขตชนบท

เมื่อพิจารณาลักษณะที่ต้งของหมู่บ้านที่อาศัยอยู่กับการเปรียบเทียบกับอาชีพ ปัจจุบัน และ เมื่ออายุ ๒๕ ปี พบว่า มีอัตราส่วนของความแตกต่างกันตามความใกล้ไกล ชุมชนของหมู่บ้านที่อาศัยอยู่น้อยมาก อย่างไรก็ตามตัวเลขจากตารางที่ ๒๒ ที่แนบส่งให้ เห็นว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีลักษณะเป็นตลาด มีอัตราส่วนของผู้ที่มีการเลือกรูานะทางสังคมมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านลักษณะอื่น ๆ กล่าวคือ มีอัตราส่วนของผู้ที่อาชีพปัจจุบันเหมือนกับเมื่ออายุ ๒๕ ปี ต่ำกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีลักษณะเป็นตลาด และในขณะเดียวกันก็พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีลักษณะเป็นตลาดมีอัตราส่วนของผู้ที่อาชีพปัจจุบันสูงกว่าอาชีพเมื่อ ๒๕ ปี สูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีลักษณะเป็นตลาด แต่ถึงแม้ว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีลักษณะเป็นตลาดจะมีอัตราส่วนของผู้ที่อาชีพปัจจุบันต่ำกว่าอาชีพเมื่อ ๒๕ ปี สูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีลักษณะเป็นตลาดที่มีอัตราส่วนแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย อาจสรุปได้ว่าลักษณะของหมู่บ้านที่อาศัยอยู่มีอิทธิพลมากต่อการเลือกรูานะในตัวของบุคคล

เมื่อพิจารณาลักษณะที่ต้งของหมู่บ้านที่หัวหน้าครัวเรือนอาศัยอยู่กับการเปรียบเทียบกับอาชีพปัจจุบันของหัวหน้าครัวเรือนกับอาชีพของบิดา พบว่า เพียงครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ ๔๘.๑ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมีลักษณะเป็นตลาด มีอัตราส่วนของผู้ที่อาชีพเหมือนกับบิดา และมีผู้ที่อาชีพปัจจุบันสูงกว่าบิดาและต่ำกว่าบิดาในอัตราส่วนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ ๒๘.๑ และ ๒๕.๘ ตามลำดับ เปรียบเทียบกับผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านลักษณะอื่น ๆ ใกล้ไกล, ไกล และไกลมาก ซึ่งมีอัตราร้อยละ

ตารางที่ ๒๖ จำนวนร้อยละของการเปรียบเทียบอาชีพปัจจุบันกับเมื่ออายุ ๒๕ ปี จำแนกตามอายุและตามโอกาสของหมู่บ้านที่อยู่จากที่ชุมนุมชน

อายุของหัวหน้าครัวเรือน	ตามโอกาสของหมู่บ้านจากชุมนุมชน	อาชีพปัจจุบันเมื่อเปรียบเทียบกับอายุเมื่อ ๒๕ ปี			
		ต่ำกว่าเมื่ออายุ ๒๕ ปี	เหมือนกับเมื่ออายุ ๒๕ ปี	สูงกว่าเมื่ออายุ ๒๕ ปี	รวม
๒๕ - ๓๔	ไกลมาก	๖.๓	๔๗.๕	๖.๒	๑๐๐.๐(๑๖๐)
	ไกล	๕.๖	๕๒.๐	๕.๔	๑๐๐.๐(๑๓๗)
	ไกล	๔.๒	๔๑.๖	๔.๒	๑๐๐.๐(๔๗)
	ในตำบล	๔.๐	๕๖.๐	๑๖.๐	๑๐๐.๐(๒๕)
	รวม	๗.๓	๔๗.๑	๕.๖	๑๐๐.๐(๔๐๘)
๓๕ - ๔๔	ไกลมาก	๖.๓	๔๔.๕	๕.๖	๑๐๐.๐(๕๖)
	ไกล	๓.๗	๕๐.๐	๖.๓	๑๐๐.๐(๔๐)
	ไกล	๖.๔	๕๕.๕	๑๕.๑	๑๐๐.๐(๕๕)
	ในตำบล	๑๕.๔	๗๑.๐	๑๖.๑	๑๐๐.๐(๓๑)
	รวม	๖.๓	๔๕.๖	๕.๑	๑๐๐.๐(๒๕๕)
๔๕ +	ไกลมาก	๖.๐	๕๑.๐	๓.๐	๑๐๐.๐(๖๗)
	ไกล	๕.๗	๔๔.๖	๕.๖	๑๐๐.๐(๔๔)
	ไกล	๗.๔	๔๔.๖	๓.๕	๑๐๐.๐(๗๖)
	ในตำบล	๔.๖	๕๖.๐	๖.๐	๑๐๐.๐(๖๕)
	รวม	๖.๓	๔๗.๕	๖.๓	๑๐๐.๐(๖๕๖)
ทุกอายุ	ไกลมาก	๖.๖	๔๔.๕	๕.๓	๑๐๐.๐(๓๒๓)
	ไกล	๓.๖	๕๐.๕	๕.๕	๑๐๐.๐(๓๐๕)
	ไกล	๗.๔	๔๓.๐	๕.๑	๑๐๐.๐(๖๕๑)
	ในตำบล	๔.๖	๕๖.๕	๑๔.๕	๑๐๐.๐(๔๑)
	รวม	๖.๐	๔๖.๕	๗.๖	๑๐๐.๐(๕๕๐)

ตารางที่ ๒๓ จำนวนร้อยละของการเปรียบเทียบอาชีพใหม่ปัจจุบันของหัวหน้าครัวเรือนกับบิดา
จำแนกตามอายุและความถี่ไปไกลของหมู่บ้านจากที่ชุมนุมชน

อายุ	ลักษณะ ของหมู่บ้าน	อาชีพปัจจุบันเมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพบิดา				จำนวน ตัวอย่าง
		เท่ากัน	สูงกว่า	ต่ำกว่า	รวม	
๑๕ - ๒๔	ไกลมาก	๘๖.๗	๘.๖	๑๖.๗	๑๐๐.๐	๑๕๐
	ไกล	๘๘.๘	๕.๖	๕.๘	๑๐๐.๐	๑๒๖
	ใกล้	๗๗.๘	๓.๗	๑๘.๕	๑๐๐.๐	๘๑
	ในตำบล	๘๘.๘	๒๗.๓	๒๗.๓	๑๐๐.๐	๒๒
	รวม	๘๖.๘	๖.๖	๑๓.๑	๑๐๐.๐	๓๗๕
๓๐ - ๔๔	ไกลมาก	๗๖.๖	๘.๖	๘.๖	๑๐๐.๐	๘๗
	ไกล	๘๗.๑	๕.๑	๘.๖	๑๐๐.๐	๗๖
	ใกล้	๗๕.๗	๑๓.๕	๑๐.๘	๑๐๐.๐	๗๔
	ในตำบล	๘๕.๖	๒๖.๖	๒๕.๖	๑๐๐.๐	๒๗
	รวม	๗๘.๗	๑๖.๗	๑๐.๐	๑๐๐.๐	๒๑
๕๐ +	ไกลมาก	๘๑.๓	๑.๕	๗.๖	๑๐๐.๐	๖๔
	ไกล	๘๑.๘	๑.๖	๗.๐	๑๐๐.๐	๘๕
	ใกล้	๘๘.๕	๘.๕	๗.๐	๑๐๐.๐	๗๑
	ในตำบล	๘๖.๖	๓๖.๓	๑๘.๑	๑๐๐.๐	๒๑
	รวม	๘๕.๘	๖.๑	๘.๑	๑๐๐.๐	๒๕๖
ทุกอายุ	ไกลมาก	๘๖.๖	๕.๖	๘.๑	๑๐๐.๐	๓๐๖
	ไกล	๘๗.๕	๓.๕	๘.๖	๑๐๐.๐	๒๘๐
	ใกล้	๗๖.๖	๘.๘	๑๖.๘	๑๐๐.๐	๒๓๖
	ในตำบล	๘๗.๑	๒๖.๑	๒๕.๖	๑๐๐.๐	๗๐
	รวม	๘๖.๘	๗.๓	๑๐.๘	๑๐๐.๐	๘๘๒

ของผู้มีอาชีพเท่ากันกับบิดาถึงร้อยละ ๘๘.๒, ๘๗.๓ และ ๘๖.๖ ตามลำดับ และมีอัตราการหย่าของผู้ที่มีอาชีพสูงกว่าบิดาเพียงร้อยละ ๔.๔, ๓.๘ และ ๕.๒ ตามลำดับ สำหรับอัตราควมของผู้ที่มีอาชีพต่ำกว่าบิดานั้นมีร้อยละ ๑๒.๔, ๔.๖ และ ๔.๖ ตามลำดับ แสดงว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีลักษณะเป็นตลาดมีอัตราส่วนของผู้ที่เลือกฐานะทางสังคมสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีลักษณะอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด รองลงไปคือผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไกลกับตลาดซึ่งมีอยู่ร้อยละ ๒๐.๔ หากแต่มีอัตราส่วนของผู้ที่มีอาชีพสูงกว่าบิดาน้อยกว่าผู้ที่มีอาชีพต่ำกว่าบิดา ปรากฏในทำนองเดียวกันนี้ในกลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไกลและไกลมาก ซึ่งมีอัตราส่วนของผู้ที่เลือกฐานะทางสังคมกว่า ๑ ใน ๑๐ เพียงเล็กน้อย และเป็นไปในแบบที่ว่า มีอัตราส่วนของผู้ที่มีอาชีพสูงกว่าบิดาน้อยกว่าผู้ที่มีอาชีพต่ำกว่าบิดาเช่นกัน